

С. А. Стародуб,
ст. викладач

УДК 007: 304: 070

Глобалізація як простір для формування нового суспільства

У статті йдеться про зміни, що відбуваються в інформаційній, політичній, суспільній сферах під тиском глобалізаційних процесів. Розглянуто сучасні переваги таких змін, окреслено перспективи розвитку суспільства.

Ключові слова: суспільство, глобалізація, маси, системи, людина, система, простір.

Зміни в соціальних інститутах, віртуалізація інститутів (або, точніше, перехід їх функціонування в режим кіборпросторових актів) має не лише утилітарний (атрибутивний) характер, а й означає побудову нових соціальних значень стосовно того чи іншого інституту для глобальних трансформацій процесів. Тому важливо простежити ці зміни хоча б із позицій основних соціальних інститутів. У сфері економіки, якщо не брати до уваги загальну комерціалізацію ресурсів мережі, головним товаром стає інформація (як це і прогнозувалось раніше) – технології, ідеї, знання про матеріальний товар тощо. Полеми конкуренції стають континентальні економічні регіони та світові ринки. Знання – єдине, що являє собою цінність економіки, робітник розумової праці є головним надбанням будь-якої організації. Праця – більше не товар. Нині головне – знання й творчі здібності. Головний засіб виробництва – інтелект самого працівника. Це стосується й політики – обговорення в інтерактивному режимі, створення віртуальних політичних суб'єктів – все це розширює коло політичного дискурсу, пропагує (і гарантує) свободу слова, демократичні цінності, з одного боку, або ж помножує можливість політичного тиску, ефективність маніпуляцій – з іншого (так, Г. Грачов та І. Мельник і багато інших теоретиків ЗМК схильні вважати, що «трансформацію або будь-яку зміну інформації та процесів її функціонування в теперішній час активно використовує значна частина індивідуальних та сукупних соціальних суб'єктів для впливу на психіку людей, модифікацію їх поведінки, для психологічних маніпуляцій особою») [1].

Суспільство в інформаційному просторі виражає ідею нової фази в історичному розвитку передових країн, тобто мається на увазі не трансформація «до постіндустріального суспільства», а прихід до нового соціального зразка, що є результатом утворення у світі другої

«індустріальної революції», яка має орієнтир на високотехнологічні інформаційні системи. Розвиток таких систем, як інформаційні технології, мають у контексті ЗМК створювати складне концептуальне суспільство мережевого інтелекту загальнонаціонального опрацювання та вдосконалення інформаційних просторів у всьому світі [2].

Вигідність українського суспільства в цьому процесі характеризується неополітизованістю та науковою заангажованістю електронних ресурсів. А про створення електронного уряду (концепція здійснення державного управління, притаманна інформаційному суспільству), йдеться вже досить давно (приблизно з кінця 90-х рр. минулого століття). Проте на реалізацію подібних проєктів потрібні не лише матеріальні, а й інтелектуальні ресурси. Це означатиме повну реорганізацію владної технології, або технології державного управління, яке спрямоване на потреби громадян, економічну ефективність, відкритість для громадського контролю та ініціативи (справжню, а не таку, яку ми спостерігаємо протягом української незалежності), якщо йдеться про політику держави. Загалом же, неурядові організації України мають більш-менш високий рівень представленості в мережі, але її якість (за європейськими стандартами) має бути кращою, адже далеко не всі сайти чи веб-сторінки передбачають повноцінне функціонування режиму інтерактивності, більшість з них виконують функцію дошок оголошень, деякі занадто рідко поновлюються тощо. Це все стосується загальних особливостей українського кіберпростору. Торкаючись таких інститутів, як наука, освіта, можна зазначити те, що їх проникнення в кіберпростір означає, насамперед, його насичення інформацією такого плану, а її прискорене циркулювання, підвищення ефективності функціонування інститутів, і певною мірою уніфікує (сприяє уніфікації) рівні знання різних

галузей наук за допомогою оперативного поширення новітніх наукових розробок, результатів, досліджень науковців різних країн світу. Інтелект планети, об'єднаний у мережу, прискорює розвиток технологій майбутнього в усіх наукомістких галузях, що раніше прогресували повільно через «неповороткість» великих масивів даних, які треба було обробити для отримання нових результатів. Це стосується тих, хто хоче йти в ногу з часом, працювати ефективно і за новітніми стандартами. Адже всі ці стандарти дуже швидко поновлюються [3]. І самостійна «декваліфікація» необхідна все частіше. Цікавим є факт появи в кіберпросторі західноєвропейського географічного регіону католицької церкви, яка здійснює трансляцію проповідей, а також має режим інтерактивних сповідей. А що стосується культури (візьмемо для прикладу два її інститути – мистецтво і мораль), кіберпростір не лише насичується існуючими зразками та формами мистецтва, зберігає та поширює інформацію (а інколи і витвори) класичного та сучасного мистецтва, яке стає близьким народом, а й активно створює нові його форми – електронну музику, художнє зображення, кіно і фотомистецтво, не кажучи вже і про комп'ютерне програмування (деякі з робіт якого можна визнати за особливий вид мистецтва). Комп'ютер уможлиблює активну взаємодію культурних просторів кожного з користувачів, об'єднуючи їх в єдине культурне буття планети. Щодо моралі, вона активно рефлексує на широкомасштабні соціальні зміни, тобто йдеться про виникнення спеціальної галузі «мережевої етики», специфічні риси якої часто впливають на сферу «первинної соціальної реальності» у вигляді іронізувань, анекдотів; інститут сім'ї і той не тримається осторонь: широківідомі практики шлюбів у мережі. Причому, як і тих, що знаходять своє реальне втілення, так і тих, учасники яких реєструють свій шлюб в електронний спосіб і ніколи так і не зустрічаються (аж до віртуального розлучення). Оскільки глобалізація інформаційних мереж змінює фізичний спосіб роботи й навчання, додаючи до них теле-, себто дистанційний, пошук роботи чи вступ до навчального закладу більш не означатиме зміну місця проживання. Більше немає потреби через це розривати родинні зв'язки. До того ж телеробота дозволяє більше часу приділяти дітям, повертає традиції родинного виховання. А якщо брати до уваги інші аспекти сімейного життя, то для їх детального розгляду необхідний аналіз соціально-психологічних особливостей комунікації кіберсуб'єктів уже з наукових підходів. Можна зробити висновок: якщо взяти за градацію виміру віртуалізацію соціального інституту, то стає помітною і

«загальна тенденція до зміни (часткової – віртуалізації) суб'єктів інституту соціальної взаємодії»; «прискорення та насичення цих інтерактивних акцій», «трансформація нормативної сфери, а також сфери соціального контролю у бік урахування нових умов санкціонування соціальних інститутів»; «зрушення виконуваних інститутами функцій у бік інформатизації». Серед соціальних інститутів наявні суспільно-інтеграційні процеси, що пояснюються глобалізаційними змінами. Наприклад, інтернаціоналізація економіки, стирання соціально-культурних кордонів у кіберпросторі (нівелювання національними, віковими, професійними статутно-рольовими та іншими диференціаціями) [4].

Якщо сучасній людині сказати, що вона не розуміє, не знає, що коїться у світі, вона просто образиться. Адже сучасні інформаційні технології наближають світові події до зручного домашнього крісла. Але чи розуміє сучасний мешканець планети світові процеси – як попередження і як наслідки? Глобалізаційні процеси могли б бути нейтральними, не шкідливими й не корисними, а просто результатами історичного розвитку. Але, на жаль, нині у світі відбувається принцип Вавилонської вежі. Чим менші відстані між людьми, тим тісніші можливості інформаційного спілкування, тим люди далші одне від одного. Мало хто замислюється, що «глобалізація» – це не просто об'єднання, а підкорення тих чи інших явищ, процесів у певній глобальній єдності, уніфікованості. Тому відбувається глобалізація економіки, фінансів, політичних систем, національних, релігійних виявів. Тому «глобалізація» в сильних руках є справжньою зброєю в керуванні інформаційними ресурсами. Ні для кого не секрет, що в сучасному світі відбувається інтенсивне й централізоване «промивання мізків», уніфікація мислення, себто по суті створення такого собі середньостатистичного тиражного індивіда без прикметних ознак релігійної, національної, культурної незалежності [1]. У таких умовах глобального перетворення та формування нового суспільства формується великий полігон створення нових еліт, які в умовах глобальних перетворень покликані стати «домінантною» ланкою в суспільстві. Хоча глобалізація і передбачає рівність усього суспільства, формування нових еліт відбуватиметься, і поділ на класи все одно станеться, незважаючи на те, є потенціал чи немає. Принцип колонії мурах коли одні стають вояками, інші – робітниками, але всі вони підпорядковані одній особі. На даний момент у суспільстві існує численна кількість соціальних груп, які мають не тільки історичні, а й сучасні корені формування. Це так звані

масонські ложа та інші формування громадського призначення, які виконують у сучасних умовах різні функції.

Висновки. Таким чином, основне значення для існування таких груп мають розвиток та вдосконалення освітніх, наукових та сучасних інформаційних технологій, при цьому з особливою увагою ставляться до талановитих «індивідів» кожної соціальної верстви. Ці перетворення та класифікація характерні для сучасного інформаційного простору, що в даних умовах межі різних груп зможуть перерости та трансформуватись до масштабів суспільства в цілому. Головною критикою у сфері інформаційно-комунікативного розвитку сучасної людини є монополія на певні знання. Тому в таких умовах виникає загроза! Людина або група людей (в інформаційно-глобальному аспекті, держави чи групи держав), досягнувши певного рівня в значущих знаннях інформаційного напрямку, починає віддалятися від інших людей, при цьому використовуючи дану інформацію для маніпуляції та легітимації власного курсу, ігно-

руючи інтереси і потреби інших людей, але однієї сторони засвоєння людиною певних знань робить її в цьому світі унікальною [5]. Тому засвоєння нових знань та нової значущої інформації відповідає виробництву нового знання, а передача цих знань не втрачає цінності, а навпаки, здобуває поширення та зростає у цінному значенні на інформаційному ринку знань.

1. Бузгалин А. В. Постиндустриальное общество – тупиковая ветвь социального развития // Вопросы философии. – 2002. – № 5. – С. 26–43.

2. Гура В. Третій світ і глобальні реалії // Політика і час. – 2001. – № 6. – С. 41–47.

3. Апскотт Д. Електронно-цифрове суспільство: плюси і мінуси епохи мережевого інтелекту / Дон Апскотт. – К. : МГ Прес ; М. : Рефл-бук, 1999. – С. 403.

4. Гранин Ю. Что впереди? Мировая глобализация в России // Свободная мысль-XXI. – 1999. – № 9. – С. 39–49.

5. Белл Д. Соціальні рамки інформаційного суспільства // Нова технократична хвиля на Заході / [за ред. П. С. Гуревич]. – М. : Прогресс, 1986. – С. 330.

Подано до редакції 17. 09. 2013 р.

Starodub Sergiy. Globalization as the space for new society formation.

The today's society is in the state of formation of a new phase of society globalization. In fact the new world view is being formed in the terms of new globalization and due to the current society development taking no notice of globalization impact on public consciousness.

Keywords: society, globalization, masses, system, human-being, system, space.

Стародуб С. А. Глобализация как пространство для формирования нового общества.

В статье речь идет о изменениях, что происходят в информационной, политической и общественной сферах под влиянием глобализационных процессов. Рассмотрено современные преимущества таких процессов, очерчено перспективы развития общества.

Ключевые слова: общество, глобализация, массы, системы, человек, система, пространство.